

V spomin profesorju dr. dr. Dušanu Mlinšku (1925-2020)

Slika 1: prof. dr. dr. Dušan Mlinšek (foto: arhiv Biotehniške Fakultete)

Prof. dr. dr. Dušan Mlinšek, zaslužni profesor Univerze v Ljubljani, je umrl 15. decembra 2020 na svojem domu v Ljubljani. Bil je velikan svetovnega gozdarstva, neomajen zagovornik sonaravnega gojenja gozdov in ohranjanja narave. Z vrhunskim znanjem in sposobnostjo motivirati druge, je utrdil slovensko sonaravno pot gozdarstva, da je niti okoljske in družbene spremembe zadnjih desetletij niso omajale. V svetovnem merilu je poznan kot eden glavnih zagovornikov naravi prijaznega, negolosečnega obravnavanja gozdov. Že pred desetletji se je zavedal pomena popularizacije gozdov, gozdarstva in ohranjanja narave. To je s posebnim darom in zavzetostjo tudi sam izvajal, zato je dobro poznan tudi preko meja gozdarske stroke. Kljub veliki avtoriteti, je bil zelo prijazen sodelavec. Rad se je družil, pošalil, vedno je izkazoval iskreno zanimanje za soljudi. Znal je izpostaviti bistveno in to dosledno izpeljati. V številnih pogledih je bil pred svojim časom in zato kdaj tudi nerazumljen, vendar ga je to le še bolj utrjevalo na njegovi poti. Postal je vzornik mnogim na znanstvenem, strokovnem

in pedagoškem področju v najširšem pomenu besede, tako doma kot v tujini.

Prof. Dušan Mlinšek se je rodil leta 1925 v učiteljski družini v Velenju. Študij gozdarstva je končal na Univerzi v Zagrebu in začel s službovanjem na Ministrstvu za gozdarstvo v Sloveniji. Desetletje je opravljal različna vodstvena dela v gozdarski praksi. Tu je navezal pristne stike s kolegi in se vedno rad vračal, tako na Dolenjsko, v Prekmurje in še posebej na Koroško. Leta 1958 je pod mentorstvom prof. Hansa Leibundguta doktoriral na Visoki tehniški šoli v Zürichu (ETH). Tam je stkal pristne prijateljske vezi, ki so številnim generacijam študentov in praktikov obeh držav omogočale izmenjavo znanja in izkušenj. Leta 1960 se je zaposlil na Univerzi v Ljubljani, zdajšnjem Oddelku za gozdarstvo. Tu je opravljal različne vodstvene funkcije, med drugim kot dolgoletni vodja Katedre za gojenje gozdov, predstojnik Oddelka za gozdarstvo, prodekan in dekan Biotehniške fakultete. Bil je zahteven vodja, vendar priljubljen. Sodelavce je spoštoval in jih znal spodbuditi za najboljše. Vpeljal je sodobne raziskovalne metode ter sistematičnost pri zbiranju in arhiviranju podatkov. Iz teh podlag zajemamo tudi danes. Njegov arhivirani raziskovalni opus obsega preko dvesto enot, med njimi je več knjig. V petdesetih letih prejšnjega stoletja, za časa službovanja na Koroškem, je v gozdnogospodarskih načrtih zastavil sodobna izhodišča posredne premene zasmrečenih smrekovih monokultur. Njegova najzgodnejša znanstvena dela, npr. o dolgoživosti bukve v pragozdu Foča, so bila odmevna in so še danes citirana. Na področju gojenja gozdov je v prakso vpeljal Schödelinovo načelo nege in strnil znanje o gozdnogojitvenih zvrsteh, kjer je povezal prebiralno in skupinsko postopno gojenje gozdov v sproščeni tehniki gojenja gozdov. Vpeljal je podrobno gozdnogojitveno načrtovanje in znanje prenašal v prakso s številnimi terenskimi delavnicami. V 70. in 80. letih prejšnjega stoletja je s sodelavci razvil mrežo gozdnih rezervatov s stalnimi vzorčnimi ploskvami, ki so tudi danes hrbtenica ohranjanja narave v gozdnih ekosistemih in pomembno vključeni v raziskovalno delo.

Skoraj štiridesetim generacijam študentov se je vtisnil v spomin kot nepozaben pedagog. Zaradi razgledanosti, neobičajnega načina razmišljanja in sposobnosti za motiviranje, je bil zelo priljubljen med študenti. Zavedal se je, da ni toliko pomemben obseg snovi, kakor kontekst, načela delovanja in navdušenje, saj ni potrebno, da je ladja zvrhano polna, imeti mora dobra jadra. Ponotranjili smo njegovo interpretacijo kognitivnosti, holistično gojenje gozdov, načelo poti majhnih korakov in spoštovanje narave. V predavanja je vedno vpletel aktualne mednarodne dogodke in primere iz prakse ter vsebino obogatil s karikaturami in humorjem. Oblikoval je ogrodna skripta in študente spodbujal k dejavnemu dopisovanju vsebin med predavanji. Veliko časa je posvetil terenskemu pouku. Ta se je pogosto odvijal do večera, vendar je v nadaljevanju vedno ostalo dovolj časa za »obvezno« druženje. Študente je spodbujal k izpopolnjevanju v tujini ter zanje organiziral veliko praks in strokovnih ekskurzij.

Zelo velik je njegov prispevek k razvoju mednarodne znanosti, kjer je med drugim veliko deloval v svetovni zvezi gozdarskih raziskovalnih organizacij (IUFRO). Aktivno se je vključil že leta 1961, vodil je več delovnih skupin in bil pobudnik snovanja IUFRO skupine srednjeevropskih profesorjev gojenja gozdov. Leta 1971 je postal član upravnega odbora zveze IUFRO in vodil divizijo Gojenje gozdov dva mandata ter v odboju 1982-86 postal predsednik celotne zveze IUFRO. Leta 1986 je s sodelavci v Ljubljani organiziral IUFRO svetovni

kongres, ki se ga še vedno radi spominjajo tudi v mednarodnih krogih. Med drugim tudi zaradi pronicljivih govorcev, na primer staroselskega poglavarja Jima Russlla, ki je prepričljivo razkril uničevanje narave pod krinko industrializacije gozdarstva in nebrzdanega kapitalizma. V zvezi IFURO se je z njegovim predsedovanjem začelo širiti načelo sonaravnosti. Njegov sodobnik, profesor züriške ETH Jean-Philippe Schütz je zapisal, da je bil prof. Mlinšek mojster v zagovarjanju sonaravnosti in to še posebej v času, ki sonaravnosti ni bil naklonjen.

Prof. Mlinšek je izhajal iz prakse, zato je sodelovanje s kolegi na terenu vsestransko spodbujal in razvijal, pa vendar nikoli z avtoriteto, temveč s strokovno utemeljitvijo. Od nekdaj je bil zagovornik mehkega, sonaravnega gojenja gozdov, za katerega se je velikokrat izpostavil, tako doma kot v tujini. V devetdesetih, ko je politika nepremišljeno reorganizirala gozdarstvo, je vztrajno zagovarjal ohranitev strokovnega dela z gozdovi in veliko prispeval k razmeroma nebolečemu prehodu. Leta 1989 je s povezovanjem zagovornikov negolosečnega gospodarjenja z gozdovi in ustanovitvijo evropskega združenja Pro Silva v Robanovem Kotu, dosegel nov uspeh za sonaravno gozdarstvo na mednarodni ravni. Po besedah dr. Hermanna Wobsta, enega najvidnejših predstavnikov nemškega združenja za sonaravno gospodarjenje (ANW, član združenja Pro Silva), je prof. Mlinšek navduševal s strokovno dodelnostjo ekskurzij, z zgovornostjo in prepričljivostjo ter ne nazadnje s humorjem in gostoljubnostjo. Danes v mednarodni zvezi Pro Silva sodeluje 25 evropskih držav ter več pridruženih organizacij iz drugih kontinentov, tako da je v delo zveze posredno vključeno več kot 5000 članov. Ob nastanku zveze v številnih evropskih državah sonaravnega gospodarjenja z gozdovi niso poznali, danes je uveljavljeno na približno 25-30 % površine gozdov. Zdajšnji predsednik Pro Silve, dr. Eckart Senitz, je v izrazu sožalja zapisal, da so številni člani Pro Silve ponotranjili motiviranost, pozitivnega duha in celostno razumevanje narave profesorja Mlinška kot ključ do lastnega dela. Po njegovi zaslugi se je sonaravno gozdarstvo razširilo po Evropi in se vse bolj uveljavlja v svetovnem merilu. Ko si ogledujemo primere dobrega ravnanja z gozdovi v tujini,

Slika 2: Človek in njegovo iskanje sozvočja z naravo« (arhiv prof. Dušana Mlinška; avtor karikature: M. Celcer)

Gozdarstvo v času in prostoru

nemalokrat k nam pristopijo gostitelji in omenijo nepozabno ekskurzijo s prof. Mlinškom, ki je pri njih spodbudila drugačen način razmišljanja.

Po upokojitvi, sredi devetdesetih let, je veliko deloval na področju ohranjanja narave in gozdne pedagogike. Na predavanjih je pogosto uporabljal karikature, ki jih je večinoma izrisal dr. Bogomir Celcer, zdravnik in ilustrator (slika 2). Vrsto let je vodil Zvezo društev za ohranjanje narave. Večkrat se je kritično oglasil v medijih in na okroglih mizah in pri tem pogumno razkrival napake divjega kapitalizma v Sloveniji ter opozarjal na opuščanje skrbi za naravo. Prof. Mlinšek je za svoje delo prejel številne nagrade in mednarodna priznanja, med drugim nagrado sklada Borisa Kidriča za raziskovalno delo, red dela z zlatim vencem, Jesenkovo priznanje, zlati medalji Heinricha Cotte (DDR) in Karla Gayerja (BRD), plaketo Pro Silve ter nazive ambasador znanosti Republike Slovenije, častni član zveze IUFRO

in odposlanec miru v Združenih narodih. Bil je dopisni član Akademije gozdarskih znanosti v Firencah, leta 1997 je prejel častni doktorat Univerze v Oslu, leta 2007 je postal častni občan občine Velenje. Vse to priča o prepoznavnosti in ugledu njegovega dela.

Številne generacije študentov, raziskovalcev, praktikov in ljubiteljev gozda smo mu hvaležni za posredovano znanje, raziskovalno infrastrukturo, navdušenje za naravo ter za široko odprta vrata v svet. Pogrešamo njegovo vedrost in prodornost, vendar njegove misli, načela in delo ostajajo z nami. Tudi danes za dobre gozdarske prakse uporabljamo izraz »Mlinškova šola« in zanjo smo mu hvaležni. Še več, ideje sonaravnosti, ki jih je zasejal v Evropi in svetu, se uspešno razvijajo, zato lahko z optimizmom zremo v prihodnost gozdov.

prof. dr. Jurij DIACI

Slika 3: Profesor Dušan Mlinšek v svojem »elementu« s slovenjegraškimi gozdarji in vodstvom zveze IUFRO na ekskurziji v Mislinjskih gozdovih. Generalni sekretar zveze IUFRO, Heinrich Schmutzenhofer, je tretji z desne (fotografija: arhiv H. Schmutzenhofer)